

Обставини справи

Справа стосувалася забруднення, яке, як стверджувалося, було спричинене діяльністю ливарного заводу поблизу житла заявників у муніципалітеті Салерно.

Ливарний завод Fonderie Pisano, який займається виправкою чорних (залізовмісних) металів, працює в муніципалітеті Салерно (регіон Кампанія) з 1960 року. У 2006 році промислову зону, де був розташований завод, було перекласифіковано як зону житлової забудови, за умови перенесення діяльності підприємства. Жодного перенесення здійснено не було, однак цю територію було відкрито для житлового будівництва.

Ливарний завод був об'єктом численних інспекцій, а також адміністративних і кримінальних проваджень, у ході яких було виявлено недотримання вимог у його діяльності. З 2016 року органи влади вживали заходів, супроводжуваних моніторингом, з метою мінімізації шкідливого впливу ливарного заводу на довкілля та здоров'я населення.

Посилаючись на статті 2 та 8 Конвенції, заявники стверджували, що, дозволивши житлову забудову навколо ливарного заводу та не вживши необхідних заходів для боротьби із забрудненням, Держава завдала серйозної шкоди довкіллю, створила загрозу для їхнього життя та здоров'я і негативно вплинула на їхнє благополуччя. Кілька заявників стверджували, що вони страждають на серцево-судинні, респіраторні та неврологічні захворювання. Заявники також скаржилися, що органи влади не поінформували їх про ризики проживання в зоні, прилеглій до заводу, і не забезпечили їхню участь у процесі ухвалення рішень щодо дозволу на його експлуатацію.

Оцінка Суду

ЄСПЛ нагадав, що принципи, які застосовуються при оцінці відповідальності Держави за статтею 8 Конвенції у справах, що стосуються довкілля, загалом є подібними незалежно від того, чи аналізується справа з огляду на пряме втручання, чи в контексті позитивного обов'язку регулювати приватну діяльність. В обох випадках варто враховувати потребу в дотриманні справедливого балансу між конкуруючими інтересами окремої особи та суспільства загалом, і в будь-якому разі Держава користується певною свободою розсуду (див. рішення у справах *López Ostra v. Spain*, від 9 грудня 1994 року, § 51, серія А № 303-С, і *Cordella and Others v. Italy*, №№ 54414/13 та 54264/15, § 158, від 24 січня 2019 року).

Стосовно процесуальних зобов'язань за статтею 8 у справах, пов'язаних з довкіллям, ЄСПЛ часто переглядав процес ухвалення рішень на національному рівні, враховуючи, що наявність процесуальних гарантій для особи має особливе

значення для визначення того, чи діяла Держава-відповідач у межах своєї свободи розсуду (див., наприклад, рішення у справі *Flamenbaum and Others v. France*, № 3675/04 та 23264/04, § 137, від 13 грудня 2012 року). У цьому контексті ЄСПЛ надав особливого значення, *inter alia*, проведенню відповідних досліджень і експертиз у процесі ухвалення рішень, доступу громадськості до інформації з метою оцінки ризиків, яким вона піддається, та можливості осіб захищати свої інтереси в процесі ухвалення рішень, що стосуються довкілля (див. рішення у справі *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland* [ВП], № 53600/20, § 539, від 9 квітня 2024 року).

ЄСПЛ повторив, що його завданням не є точно визначати, що саме мало бути зроблено в цій справі для подолання або зменшення забруднення, спричиненого діяльністю заводу в новому урбанізованому середовищі. Проте, безперечно, до його повноважень належить оцінити, чи поставився Уряд до цієї проблеми з належною ретельністю й з урахуванням усіх конкуруючих інтересів. У зв'язку з цим ЄСПЛ наголосив, що саме на Державі лежить обов'язок обґрунтувати, використовуючи докладні й переконливі дані, ситуацію, у якій окремі особи змушені нести надмірний тягар в інтересах решти суспільства. Розглянувши цю справу з такої перспективи, ЄСПЛ зазначив наступне (див. рішення у справах *Fadeyeva v. Russia*, № 55723/00, § 128, ECHR 2005-IV, *Locascia and Others v. Italy*, № 35648/10, § 140, від 19 жовтня 2023 року, і згадане рішення у справі *Cordella and Others v. Italy*, § 161).

Документи, подані сторонами, свідчили про те, що в період з 2008 по 2016 рік ливарний завод спричиняв значне забруднення довкілля, при цьому особам, на яких це могло впливати, зокрема заявникам, не було надано чіткої інформації про потенційні ризики проживання за кілька кілометрів від цього заводу. У висновку експерта від 2021 року було зазначено, що територія навколо заводу перебувала під «значним екологічним тиском», а житлові будинки розташовувалися «дуже близько до джерел викидів». Відповідно до цього висновку, попри те, що рівень забруднення, ймовірно, був ще вищим до 2008 року, наявні дані однозначно підтверджували, що з 2008 по 2016 рік відбувалося забруднення, і, зокрема, що викиди твердих частинок перевищували гранично допустимі рівні, встановлені національним законодавством. У цьому ж висновку також було зазначено, що з 2008 року перевірки заводу постійно виявляли численні порушення щодо скидання води, управління відходами та викидів в атмосферу, суттєву нестачу інформації і механізмів моніторингу каналізаційних викидів, а також недостатній контроль за сировиною.

ЄСПЛ також зазначив, що перевірки, проведені Регіональним агентством з охорони навколишнього середовища в Кампанії (*Agenzia Regionale per la Protezione Ambientale della Campania* – «ARPAC») після видачі інтегрованого екологічного дозволу (*Autorizzazione Integrata Ambientale* – «AIA») 2012 року, неодноразово виявляли серйозні порушення в роботі заводу, і навіть доходили висновку, що сам дозвіл є «дефектним і суперечливим», а адміністративні органи влади «не

скористалися процедурою АІА для того, щоб зобов'язати підприємство суттєво поліпшити показники екологічної ефективності».

Щодо доступу до інформації про можливий шкідливий вплив забруднення ЄСПЛ зазначив, що національні органи влади у 2017 році почали біомоніторинг населення, яке проживає поблизу заводу, однак відповідні результати були оприлюднені лише в 2021 році, тобто через десять і чотирнадцять років після відкриття території для житлової забудови, коли вона вже була щільно заселена.

З огляду на наведене ЄСПЛ вважав, що, дозволивши житлову забудову навколо ливарного заводу, національні органи влади не вжили всіх необхідних заходів для забезпечення ефективного захисту права на повагу до приватного життя відповідних осіб, принаймні в період з 2008 по 2016 рік.

Стосовно періоду після 24 березня 2016 року, коли органи влади вирішили переглянути АІА 2012 року та визначили, що підприємство потребує значної модернізації, включно з суттєвими конструктивними змінами, ЄСПЛ зауважив, що вони розробили та спланували низку заходів, спрямованих на мінімізацію шкідливого впливу діяльності ливарного заводу на довкілля та здоров'я місцевого населення.

ЄСПЛ зазначив, що ці заходи дали відчутні результати, про що свідчать інспекції ARPAC, проведені в 2019-2021 роках, які не виявили перевищення дозволених рівнів викидів. Крім того, у висновку експерта від 2021 року було зазначено, що технічні вдосконалення, проведені протягом багатьох років, і більш жорсткі граничні рівні викидів, встановлені новим законодавством, сприяли поліпшенню моніторингу та збільшенню обсягу наявної інформації. Також було зазначено, що ймовірність зниження рівня забруднення внаслідок екологічного моніторингу є дуже високою. ЄСПЛ також зазначив, що в цей період заявники мали можливість брати участь у процесі ухвалення рішень щодо перегляду АІА 2012 року.

Попри ці зусилля, ЄСПЛ із занепокоєнням зазначив, що, надавши заводу дозвіл на подальшу діяльність та встановивши нові екологічні вимоги й заходи моніторингу, яких має дотримуватися підприємство, національні органи не врахували той факт, що місцеве населення вже зазнало суттєвого шкідливого впливу внаслідок тривалого впливу забруднення. ЄСПЛ звернув увагу, що результати епідеміологічного дослідження, а також когортного дослідження, засвідчили, що в мешканців прилеглої до заводу території спостерігалися підвищені рівні важких металів і органічних сполук в організмі, а також вищі показники захворюваності на серцево-судинні, респіраторні та неврологічні захворювання.

З огляду на наведене ЄСПЛ вважав, що, незважаючи на певну свободу розсуду, яка надається Державі-відповідачу, органи влади не виконали свого позитивного зобов'язання вжити всіх необхідних заходів для забезпечення ефективного захисту права заявників на повагу до їхнього приватного життя.

Висновок

Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 6 травня 2025 року й набуло статусу остаточного 15 вересня 2025 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.